
Maja Šorli, glavna in odgovorna urednica

Prva številka četrtega letnika Amfiteatra prinaša štiri razprave domačih avtoric in avtorjev ter tri knjižne recenzije. V prejšnji številki je v razpravah prevladoval sociološko obarvan pristop k raziskovanju gledaliških sistemov in posledično so bili v središču tradicionalni gledališki žanri. V tokratni številki pa avtorja in avtorici raziskujejo sodobnejše žanre, ki načrtno presegajo konvencijske omejitve glavnih gledaliških tipov.

Prve tri razprave, izvorno pisane v angleškem jeziku, govorijo o sodobnih gledaliških dogodkih, ki so bili izvedeni med letoma 2009 in 2015. Uprizoritve, ki jih obravnavajo Tomaž Krpič, Nenad Jelesijević in Mala Kline, so bile premierno izvedene v Sloveniji, Braziliji, Srbiji, na Nizozemskem, Hrvaškem in Švedskem. Vsi opisani dogodki zahtevajo čuječo gledalko ali gledalca, ki je pripravljen v umetniško delo obilno investirati sebe kot spoznavno-čustveno-telesno bitje. Tomaž Krpič razpravlja o slovenski predstavi *Feng šus v gledališču brez igralca*, v kateri je gledalec primoran nadomestiti odsotno izvajalsko fenomenalno telo, tako da scenografija in odrski rekviziti postanejo nosilci njihovih semiotičnih teles. Nenad Jelesijević stopi še korak dlje, ko zavzame vlogo aktivnega gledalca – utelešenega kritika. Na primerih petih različnih dogodkov (*In tako dalje in tako naprej*, *Ka-boom*, *Tega nihče ne bi smel videti*, *De repente fica tudo preto de gente*, *Kompleks Ristić*) premišljuje politično emancipacijo različnih pozicij v gledališču (gledalca, performerke, kritika, vključno z dispozitivom gledalke kot kritičarke in performerke, performerja kot gledalca in kritika ter kritičarke kot gledalke), da bi odpravil pregrade, ki so nastale med njihovimi sistemsko in nezavedno utrjenimi vlogami. Podobno Mala Kline primerja deli dveh avtoric »gledališča v razširjenem polju« (*Recollections in drugič*), v katerih si posameznice in posamezniki delijo le skupno situacijo gledališkega srečanja, ta pa lahko predstavlja prostor skupnosti – takšne, ki jo je mogoče misliti zgolj v ruševinah, a hkrati kot osnovo za biti skupaj. Za obravnavana performansa iz leta 2014 skuje termin neoperativnega gledališča, v katerem izpostavi njegov transformativni potencial, da mislimo »skupno« kot osnovo za skupnost, ki prihaja. V četrti razpravi Katja Gorečan koreopesem Ntozake Shange, izvorno ameriški pojav, primerja s poetično dramo. S tem, ko nas razprava popelje v času nekaj desetletij v preteklost, služi kot opomnik, da je bila za razmislek o novih telesih in oblikah skupnosti najprej potrebna vidnost vseh, tudi manjšinskih teles. Koreopesem je namreč mogoče brati tudi kot emancipacijo črnske feministične pisave.

Objavljamo tudi recenzije treh publikacij, ki Slovenijo vsaka po svoje umeščajo v evropski in svetovni prostor. Znanstveno monografijo Sandre Jenko *Jubilejno gledališče cesarja Franca Jožefa v Ljubljani. Zgodovina nastanka in razvoj nemškega odra med 1911 in 1918* Aldo Milohnić opredeli »kot pomembno zapolnitev vrzeli v zgodovini slovenskega gledališča«, čeravno so v cesarskem gledališču nastajale predstave v nemškem jeziku. Tudi zbornika založbe Maska nista v slovenskem jeziku, pač pa angleškem. Zbornik esejev *MISperformance: essays in shifting perspectives*, ki sta ga uredila Marin Blažević in Lada Čale Feldman, nadaljuje premišljevanje pojma (mis)performansa, začrtanega v letih 2009 in 2010 na osrednji konferenci s področja uprizoritvenih študij (Performance Studies International). Drugi zbornik, *Janez Janša: Life II [in Progress]*, pa je uredil Janez Janša. Knjiga je poleg s petimi besedili, ki prinašajo širok razpon interpretativnih pogledov na trajajoči performans Življenje [v nastajanju], ter z materiali s performansa bogato opremljena še s fotografskim delom Nade Žgank.

Pred vami je tako številka, ki želi biti priča sodobnemu in angažiranemu gledališkemu življenju pri nas in po svetu. Vabljeni k podrobnemu branju!